

УДК 72.01

Дубинський В.П.*Доктор архітектури, професор Харківського національного
університету міського господарства ім. О.М. Бекетова***Скоробогатько О.В.***Аспірант каф. АБіСДАС Харківського національного університету
міського господарства ім. О.М. Бекетова*

ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО ПАРТЕРУ

Анотація. У статті проведено комплексний аналіз досвіду організації предметно-просторового середовища міста, на основі якого зроблено узагальнення особливостей формування та еволюційного розвитку архітектурного партеру, та запропоновано нове поняття на основі виконаного аналізу з урахуванням сучасних тенденцій в архітектурі.

Ключові слова: архітектурний партер, зона ближнього сприйняття в архітектурі, містобудівельний партер, міський партер.

Постановка проблеми. В останні десятиліття зростає проблема стрімкої експансії міських територій, постійно відбуваються соціально-економічні перетворення у суспільстві. Міський простір часто модернізується за рахунок впровадження нових технологій, також дуже динамічними є зміни у мистецьких тенденціях та архітектурі. Зростання міст за рахунок збільшення поверховості забудови та нагромадження міста висотними будівлями, створюють середовище, яке людина не може сприймати цілісно. Масштаби споруд стають все більше не пропорційними до людини. Архітектурне середовище стає все більше не звичним для людини, та не схожим на природне середовище.

Антропогенне середовище постійно зазнає змін, та стає різнитися від природного за рахунок: значного відриву у пропорціях між людиною та предметними формами, зменшення кількості природних елементів в оточенні (форм, кольорів, фактур та ін.). Технологічний прогрес постійно впливає на зміни в архітектурному середовищі, при хаотичному розвитку архітектурне середовище перевтілюється і стає все більш не природнім, естетично не привабливим, та має низькі екологічні та ергономічні якості.

Архітектурний партер, як складова архітектурного середовища, виник внаслідок будівництва висотних будівель та стиснення міських просторів. Комплексне дослідження історії формування «зони ближнього сприйняття» в архітектурі дасть можливість зрозуміти основні тенденції її організації впродовж століть, та використати їх для організації архітектурного партеру сьогодні, з

урахуванням сьогоденішніх тенденцій, та технологій. Архітектурний партер формується як буферна зона між монументальними будівлями та міськими просторами, а також за рахунок нього може зникати умовна межа між інтер'єрними та екстер'єрними просторами, роблячи архітектурне середовище більш гуманним та безпечним.

Ступінь розробленості даної проблеми. Серед авторів, що висвітлювали дану тему: С.М. Михайлов [5], Є.Л. Беляєва [7], Ю.І. Короєв [9], Грановська [10], В.І. Глазичев [12] та ін. Оснівні джерела дослідження направлені на комплексну організацію архітектурного середовища, принципи гуманізації архітектурного середовища, сучасні тенденції в архітектурі, та на впровадження в архітектуру нових інноваційних засобів дизайну. Проведений у даній статті аналіз еволюції формування архітектурного партеру перекликається з вищезазначеними дослідженнями.

Виклад основного матеріалу.

Розвиток архітектурного партеру можна помітити ще в античності, при організації просторів, що мають високі показники комфортності, зорового та емоційного сприйняття. Виникнення архітектурного партеру обумовлене тенденціями: створення співмасштабного архітектурного середовища, та застосування художніх засобів при його організації. При розвитку полісів, первинна функція штучного середовища: захист від природних явищ, переноситься від житла окремого суб'єкта, на зовнішні оточуючі простори.

Перевтілення природного середовища перш за все означало організацію в ньому системи архітектурних об'єктів. Оптимальна дистанція з якої людина може сприймати архітектурний об'єкт цілісно дорівнює 2-2,5 висоти цього об'єкту. В організації міського середовища прагнули використовувати пропорції, при яких людина сприймає міське середовище цілісно, має гарну орієнтацію в ньому, і відчуває себе захищено та комфортно.

У стародавньому Єгипті особливо не прослідковується виділення архітектурного партеру, через особливість світосприйняття. Організація просторів, як-правило мала пріоритет в місцях біля релігійних споруд або палаців. Єгиптяни художньо організовували кам'яне мощення доріг та площ. Значну роль в організації просторів стародавнього Єгипту займають обеліски. Обелісками називають монументальні стовпи, спочатку вони ставилися парно біля голосного входу до храму [1].

Архітектурне середовище стародавнього Єгипту прагнуло до створення монументальних споруд, через релігійний вплив, проте архітектурні об'єкти у житлових зонах були оптимальних для зорового сприйняття розмірів, вони

подекуди мали систему дворів з використанням атриумів та садів, а їх фасади були художньо оформлені.

Архітектура давньої Месопотамії формувалася під впливом багатьох чинників. Як і в Єгипті вона прагнула до монументальності. Основними об'єктами організації архітектурного середовища були палаци та храми. Палаци та храми, як-правило, зводили на піднятих терасах, на яких розміщували широкі сходи. Портал у палац прикрашали монументальні масивні скульптури. Також палаци у своєму складі мали навколо будівлі систему квадратних дворів, що надавало їм своєрідний характер [1].

Архітектурне середовище стародавньої Греції зазнало своїх змін від важкості та суворості форм до більшої витонченості. Колони стали більш тонкими, профілі більш вишуканими. Колони створювали єдність художнього сприйняття архітектурних об'єктів. Особливими рисами давньогрецьких будівель є: гармонія, простота та єдність, розвинена система пропорцій, чіткі конструкції, та наявність єдиного конструктивного принципу (балочного перекриття). Як показали дослідження, греки в найкращий період розвитку власних мистецтв користувалися різноманітними прийомами для виправлення оптичних ілюзій [1].

Першими прототипами організації архітектурного партеру можна вважати грецькі «агори». Під назвою «агора» розумілася значна за розмірами міська площа, де громадяни збиралися для вирішення різного роду суспільних справ. Вона оточувалася портиками та колонадами, зібраними з низки суспільних споруд, таких як: храми, стадіони, палаци, та ін. Як-правило, вони оточувалися системою навісів та колонад.

Стоа або колонади слугували сполученням між різними громадськими спорудами, а також укриттям від стихійних явищ. З цією метою вони часто споруджувалися на площах або біля святилищ, які приваблювали велике число вірян. Можна виділити: «Колонату з ехо» в Олімпії, Дві колонади в Епідаврї, три колонади в Дельфах; площу на острові Делос під назвою «Святилище биків» [1].

У давньому Римі прототипом організації архітектурного партеру був форум. Форумом називалася відкрита площа в центрі міста, відповідно грецької «агори», яка слугувала ринком, місцем для суспільних зібрань, політичних демонстрацій та ін. Форум зазвичай оточувався портиками, колонадами та суспільними спорудами, такими як храми, базиліки (будівлями судів), палацом сенату та магазинами, та прикрашався колонадами-портиками та статуями [1].

У самому Римі таких форумів було декілька. Найстаршим був Римський Форум, навколо якого розміщувалися важливі історичні споруди. В ранніх періодах Риму на Римському Форумі проходили змагання, які потім були перенесені в амфітеатри [1].

По розмірам перше місце займав Форум Траяна. Серед інших можна виділити форуми: Юлія Цезаря, Августа, Веспасіана та Нерви. Заслуговує уваги також форум в м. Помпеї. Тут також доцільно згадати колонади, які обрамляли вулиці Пальміри, Дамаску, Антіохії, та інших міст в Сирії та Малій Азії.

В організації архітектурного середовища давнього Риму особливе місце займали тріумфальні арки, та переможні колони. Оздоблення арок складалося з колон коринфського або складного ордера, поставлених по бокам прольоту, та різного роду архітектурних прикрас, статуй та барельєфів, сюжетами яких були сцени з прославлених походів, з різних дистанцій тріумфальні арка мала різні сценарії для зорового сприйняття. Арка була досить монументальною спорудою, та підкреслювала зорову вісь вулиці.

Давня християнська архітектура була орієнтована на будівництво храмів. Для їх спорудження давні християни прийняли за зразок римську базиліку, яка слугувала у римлян будівлею суду. Організацію прототипів архітектурного партеру можна помітити у просторах перед храмами. Перед базилікою улаштувався відкритий двір – атриум, оточений з усіх боків колонадами і арками. Крита галерея, яка прилаштувалася до церкви, називалася притвором. Посеред атриуму знаходився колодязь, або джерело, і віряни перед тим як ввійти в храм омивалися з нього свято водою [2].

У романській архітектурі використовувалась більш розвинена система зводів та оздоблення. Примкнуті до церкв двори, оточені відкритими аркадами, дуже живописні та часто відрізняються великим багатством деталей, особливо капітелей. Характерними рисами церкв є вежі. Звичайні місця веж – східний та західний фасади церкв, а також місце перетину поздовжнього нефу з трансептом [2].

Готична архітектура розвинула надбання романської. Оточені критими галереями двори (клуатри), які примикали до багатьох готичних соборів, особливо англійських, представляють собою залишки монастирських споруд, і скоріше за все ведуть свій початок від давньохристиянського атриуму. Вони найчастіше займають кут, обмежений південною стіною нефа та західною стіною в середині трансепту, як найбільш доступний для сонячних променів і найбільш захищений від холодних вітрів. Цим подвір'ям монахи користувалися, як місцем для відпочинку і прогулянок, він же слугував сполученням між окремими монастирськими спорудами [2].

Причиною утворення міст того періоду у більшості випадків слугувало прагнення населення забезпечити свою безпеку. Планувальна сіть міста розвивалася досить хаотично, характерними для того періоду є не прямі вулиці, мала кількість відкритих просторів, та відсутність комплексної організації міських кварталів.

Архітектура відродження має багато прототипів комплексної організації предметно-просторового середовища. Це пов'язано з ростом міст, розвитком науки та мистецтва. Організацію прототипів архітектурного партеру можна помітити у формуванні суспільних центрів у великих на той час містах Європи. Проте організовані відкриті простори перестають працювати на сакральні споруди, вони починають ставати більш функціональними та різноплановими.

У Італії епохи відродження можна виділити площу св. Марка у Венеції, площу Сантісіма у Флоренції, площу Капітолія в Римі, площу св. Петра в Римі та ін. Організація даних ансамблів залежала від містобудівної ситуації. Їх характеризує наявність направлених осей, чітких геометричних елементів у плані. Також є характерним урахування особливостей зорового сприйняття: урахування оптимальної висоти предметних форм, в залежності від габаритів площі, тектоніка та пластика фасадів, спорудження відкритих галерей та ін. Площі були замкненими та напівзамкненими, в залежності від розміщення [3].

У Франції ренесанс почав втілюватися XVI ст. у замкових спорудах у долині Луари, згодом перейшов до міських центрів та інших суспільних просторів. Тут можна виділити перебудову паризького Лувру та його з'єднання за палацом Тюїльє. Простори були підкорені симетрії, використовувалися балюстради, гвинтоподібні сходи та ін. [4].

У порівнянні з величною та простою архітектурою італійського та французького відродження, споруди Англії були по характеру з усіма ще середньовічними готичними оздобленнями, без строгих правил у композиції. Відкриті простори у Англійських містах були більш камерними. Вони організовувалися перед суспільними спорудами.

Наприкінці XVIII ст. у Парижі була організована крита пішохідна вулиця, або пасаж. Згодом дана практика поширилася по Європі. В Мілані було сформовано пасаж великих розмірів, який назвали «Галерея». У даному пасажі протяжні вулиці сходилися під прямим кутом, а в місці сходження було сформовано купол. Цю ідею потім відтворили в Неаполі та інших містах. Це, звичайно, було значним прогресом в організації міського простору. Автомобілізація перевтілювала відкриті міські площі у низку транспортних розв'язок, тоді площі поступово стали зміщуватися в інтер'єрі приміщення, торговельних та дозвільно-розважальних закладів.

У Нью-Йорку, намагалися організувати буферну зону між пішоходом та транспортною частиною вулиці, було вирішено збільшити висоту споруд більше норми для кожного району, при умові, якщо вулиця перед будівлею буде організована під рекреацію. Була винайдена «плаза» - мікропростір під висотною будівлею, що мав рекреаційну функцію, та був організований за допомогою засобів дизайну.

У XIX ст. промислова революція спричинила низку перетворень у міському середовищі. Міста стають більш концентрованими, вулиці більш насиченими. З'являються нові рекреаційні та транспортні простори. Організація архітектурного партеру зазнає певних змін. Поява висотних споруд зумовила стильове виділення перших двох поверхів, через те що в них зосереджувалася комерційна діяльність. Ціна землі в мегаполісах змушувала робити все можливі заходи для організації комфортного середовища архітектурного партеру. Комплексна організація вулиць додала нові елементи у «зону ближнього сприйняття».

На початку XX століття образність форм та стильове рішення базувались на нових, відмінних від попередніх проектних принципах, запозичених з індустріального дизайну. При цьому дизайнерські методи при їх використанні в архітектурній організації архітектурного зазнавали в значній мірі трансформації. Відбувалася їх своєрідна адаптація та зміни з урахуванням контексту та містобудівної ситуації [5].

З розвитком промислового дизайну у наповненні «містобудівного партеру» відбулися значні зміни: замість фанерних та дерев'яних кіосків та телефонних кабінків кустарного виготовлення прийшли упоряджені та стандартизовані форми боксів телефонів, торгівельних автоматів, багатофункціональних просторових модулів, виготовлених на той час з новітніх матеріалів, по сучасним на той час технологіям, а архаїчні малі архітектурні форми замінили модернові вуличні меблі та устаткування. Вуличні меблі ставали все зручнішими та ергономічними, їх формоутворення не підпорядковувалися стильовому контексту існуючої забудови, вони мали свою стилістику та сучасний вид, вносячи нові сучасні образи у «містобудівний партер» та змінюючи періодично її силует [5].

Починаючи з 1970-років в умовах розвиненої індустрії будівництва по типовим проектам різко зростає інтерес архітекторів до благоустрою та організації оточуючого середовища будівель, комплексного використання засобів архітектури, монументально-декоративного мистецтва та міського дизайну.

У 1960-80-ті роки широке поширення отримав такий вид висококомфортного міського середовища як пішохідна вулиця. Оснащення пішохідної вулиці вуличними меблями та устаткуванням, системами візуальних комунікацій, детальна обробка пластики стали можливими на основі врахування особливостей зорового сприйняття «містобудівного партеру», та врахуванням ергономічних особливостей [5].

На сьогоднішній час при формуванні архітектурного партеру дизайн стає невід'ємною частиною архітектурного середовища міста, визначаючи у багатьох

аспектах рівень її комфортності, гуманності, та естетичних якостей. Дизайн надає істотний вплив на загальне враження від сприйняття архітектурного партеру, він впливає на формування образу не тільки окремого та конкретного архітектурного ансамблю, а й усього міста. При організації середовища архітектурного партеру відсутня яскраво виражена індивідуальна направленість об'єктів. На відміну від інтер'єрних просторів, в архітектурному середовищі міста немає власних речей людини та об'єктів індивідуального використання. Предметне наповнення носить, як-правило, універсальний характер, як, наприклад: вуличні годинники, ліхтарі, опорядження тротуарів та газонів. Середовище архітектурного партеру на рівні мікропросторів часто формують для окремих соціальних груп населення, об'єднаних по віковим, статевим або іншим ознакам. Для дітей створюються спеціальні кафе, віртуальні симулятори та об'ємні ігрові тренажери. Для туристів – інтерактивні просторові інформаційні модулі, карти, схеми, роботи-гіди, автомати для торгівлі листівками з видами міста та сувенірами. Маючи інформаційний характер, інтерактивні предметні форми в архітектурному партері можуть мати визначене індивідуальне налаштування. Обов'язковою метою при організації архітектурного партеру є врахування вимог для маломобільних груп населення та людей з обмеженими можливостями.

Архітектурний партер по рівню технічної оснащеності та комфортності відстає від оснащених сучасною фурнітурою та різноманітними пристроями, особливо в інтерактивності, інтер'єрних просторів. Крім того, в сучасному великому місті зі складною функціонально-планувальною структурою, додатково утворюються проблеми з орієнтацією людини в планувальній структурі міста, вимагаючи створення спеціальної навігації та забезпечення її технічними пристроями. Архітектурний партер виконує функцію «буфера» між висотною архітектурою міських центрів та людиною. Сьогодні він має функціональний, масштабно-пластичний, інформативно-психологічний, художньо семантичний характер, забезпечуючи в ХХІ сторіччі поступовий ріст та розвиток великих міст поза явного конфлікту штучного та природного середовищ існування людини. У відкритих просторах, до того ж, виникає необхідність: захисту людини від негативних природних впливів, транспортних потоків, та виникаючих разом з ними шуму, токсичних вихлопів; а також забезпечення власної безпеки людини.

Сучасні тенденції в розвитку міст все більше звертають увагу на комерційну складову закладів, що розміщуються в архітектурному партері. Перші поверхи багатоповерхових будівель переважно мають комерційні функції. Благоустрій та організація архітектурного партеру впливає на привабливість та прибутковість території. Організація малих рекреаційних просторів,

застосування художніх шрифтових композицій, створення медіальних фасадів, інтерактивних фасадів, в наш час є запорукою успішного ведення бізнесу. Проте у країнах СНГ та південно-східної Азії організація архітектурного партеру переважно є не комплексною: локальні вкраплення в архітектурне середовище призводять до втрачання первісних композиційних особливостей, це помітно у вечірній час, коли застосування освітлених приборів часто збиває усі композиційні акценти. Це перевтілює архітектурний партер у не упоряджену хаотичну систему, з яскравим світлом, елементами реклами та ін.

Дизайн в наші часи втілюється переважно у мікропросторах великих міст, це можуть бути: відкритий майданчик кафе, малий рекреаційних простір з елементами благоустрою, видовий майданчик над крутим схилом або набережній, зупинка громадського транспорту, підземний або надземний перехід, над транспортними магістралями, відкриті простори перед громадськими будівлями, внутрішні двори, та ін. Всі ці елементи входять у структуру «містобудівельного партеру», та потребують комплексної організації, враховуючи основні композиційні закономірності та планувальну схему, при формуванні нового, або перевтіленні існуючого архітектурного середовища міста. Широке розповсюдження отримало функціонально об'єднання торгових об'єктів в єдиний функціонально зв'язаний простір за допомогою облаштування уздовж фасадів захисних карнизів, галерей, або повне перекриття пішохідної вулиці з облаштуванням торговельного пасажу. Сучасний благоустрій та облаштування пішохідних просторів у міських центрах включає облаштування у магазинів тіньових навісів, приставних і виносних вітрин, візуальних комунікацій, рекламних інформаційних установок, торговельних кіосків та автоматів [5].

Післявоєнна реконструкція та благоустрій міських центрів в Західній Європі, та створення пішохідних зон в них призвели до немалої кількості прикладів подолання меж між інтер'єрними просторами та міським середовищем на функціональному рівні, коли функція того чи іншого об'єкта виходить назовні у навколишнє середовище.

Авангардно мислячі архітектори робили спроби зруйнувати традиційні межі між інтер'єрним простором будівлі та оточуючим його середовищем, хоча б візуально, психологічно (органічна архітектура Френка Лойда Райта, модернізм Міса Ван дер Роє і Авара Аалто). Скління вмонтованих від полу до стелі отворів з мінімальною площею розділяючих планок забезпечувало візуальний зв'язок просторів, а плита зовнішнього мощення, що входила в інтер'єр ставала продовженням зовнішнього середовища в інтер'єрі. [5].

Сучасні проектні технології значно розширили можливості архітектора-дизайнера, надавши йому достатньо широкий арсенал засобів, у тому числі й

організації гармонічного взаємозв'язку інтер'єрних та екстер'єрних просторів. Архітектурний партер є зоною, з якою людина має найтісніший контакт в архітектурному середовищі.

Дослідження особливостей впливу архітектурного середовища на людину, також переходили від однієї тенденції до іншої. У 20-х роках ХХ-го століття теорія архітектури стає цікавитися психофізіологічним сприйняттям людини архітектурного середовища. Дослідники у своїх дослідах аналізують специфіку прийняття предметів та просторів [7].

У 1920-1930 рр. видатний психолог Л.С. Виготський вивчав психологічний вплив мистецтва об'єктивно-аналітичним методом, беручи за основу сам витвір мистецтва, без урахування автору та цільової аудиторії. При цьому він розглядав витвір мистецтва як систему подразників, свідомо і завчасно організованих, щоб викликати естетичну реакцію [8].

У 1930-1940 рр. дослідників в основному приваблювали питання, які торкалися умов видимості об'єктів, оптичних ілюзій, прийоми цілеспрямованих впливів композиційних якостей архітектури [7].

У 1950-1960 рр. розроблялися питання сприйняття масштабу та масштабності в архітектурі. Ю.Короєв та М.Федоров звертали увагу на викривлення розмірів та дистанцій, дальності, пропорцій та співвідношень, які виникають в процесі натурального сприйняття архітектурних споруд у порівнянні з проектом [9].

У 1970-1980 рр. були проведені дослідження серед психологів та представників різних видів мистецтв, які стосувалися зорового сприйняття візуальних композицій та предметних форм. Р.М. Грановська, І.Я. Березна, А.І. Григор'єва [10]; П.А. Кудін, Б.Ф. Ломов, А.А. Мітькин [11]. розробляли композиційні принципи, які розкривалися різними композиційними засобами.

Тенденції в організації міста з переважно висотними будівлями все більше призводили до прагнення створити систему більш оптимальних за масштабом просторів та об'єктів, які мають оптимальні параметри для комфортного зорового сприйняття. При цьому застосовуючи розвинену організаційну систему, за допомогою засобів дизайну архітектурного середовища з використанням інноваційних технологій.

«Містобудівельний партер», як окрема зона міського середовища, виник у 70-80-ті роки минулого століття, серед прихильників «середовищного підходу» в організації архітектурного середовища [5].

«Містобудівний партер» – це зона міського простору на рівні перших двох-трьох поверхів забудови, включаючи елементи благоустрою та міського дизайну. [5] Також ця частина архітектурного середовища, яка має тлумачення «зони ближнього сприйняття» [7], або «міського партеру» [12].

У своїй книзі «Урбаністика» В.І. Глазичев характеризує «міський партер» як «Царство міського дизайну». «Ми не так вже й часто у своєму розпорядженні маємо достатньо дозвілля, щоб намагатися сприйняти місто цілісно. Дедалі частіше місто сприймається нами так само, як сприймає інтер'єр кімнати маленька дитина, якій потрібно задерти голову, щоб побачити обличчя дорослих або лиштву дверей. Іншими словами, увага наша прикута до того, що знаходиться на рівні очей або трохи вище. Це рівень, на якому архітектура будівель, якщо вона вище двох поверхів, сприймається тільки фрагментарно. Це царство міського дизайну, яке до недавнього часу було природним продовженням архітектури, але в ХХ ст. відокремилася і стало наполегливо переміщуватися на передній план» [12].

Даний термін у джерелах дослідження має назву «містобудівний партер» або «міський партер», проте, через постійні зміни у тенденціях організації архітектурного середовища міста, в наш час доцільніше використовувати термін «архітектурний партер». Це обумовлено тим, що формування архітектурного середовища міста переноситься від більш глобальних планувальних схем міських районів, у менші більш локальні простори, які організовуються здебільшого дизайнерськими засобами.

Еволюція формування архітектурного партеру звертає увагу на те, що в світовій історії архітектури завжди надавалася особлива увага зоні архітектурного партеру. На момент формування архітектурного середовища і різні епохи, використовувалися максимально доступні композиційні та художні засоби для організації зони архітектурного партеру. Прагнення зробити простори більш співмасштабними, комфортними, інформаційними спонукало архітекторів до комплексного рішення архітектурних ансамблів. Для цих ансамблів важливо було, щоб людина могла сприймати його цілісно, охопивши оком весь їх масштаб, та представляти їхні габарити, для кращої орієнтації в архітектурному середовищі.

Висновки.

На основі проведеного в статті аналізу є необхідність узагальнення та уніфікації даного терміну, дослідивши попередні тлумачення даної зони архітектурного середовища, та враховуючи тенденції в його минулому та сучасному еволюційному формуванні. Розробка даного терміну обумовлена відсутністю єдиного тлумачення даної зони, та цінністю даної теми для теорії архітектури.

Архітектурний партер – це окрема зона міського середовища, яка включає в себе фасади будівель на рівні перших двох-трьох поверхів, елементи вулиць поза проїжджою частиною, та організовані міські простори, що обмежені

забудовою, (сквери, плази, пішохідні вулиці, пасажі та ін.).

У статті проведено аналіз формування архітектурного партеру у різні епохи, на основі якого виявлені особливості та тенденції в організації архітектурного партеру. Було запропоновано уніфіковане та узагальнене поняття «архітектурний партер» для даної зони архітектурного середовища. Дане поняття охоплює попередній досвід вивчення та організації архітектурного партеру, та враховує сучасні тенденції та перспективи його розвитку.

Список використаної літератури.

1. Флетчер Б. История архитектуры, составленная по сравнительному методу, вып. I. – Directmedia, 2013.
2. Флетчер Б. История архитектуры, составленная по сравнительному методу, вып. II. – Рипол Классик, 2013.
3. Лисовский В. Г. Архитектура эпохи Возрождения. Италия. – 2007.
4. Френч Х. История архитектуры //Москва: АСТ. – 2003.
5. Михайлов, С.М. Дизайн Современного города: Комплексная организация предметно-пространственной среды (теоретико-методологическая концепция): дис. док. иск. – М., 2011.
6. Крыжановская Н.Я., Дубинский В.П. "Светоцветовой дизайн городской среды" Монография, Белгород. 2006
7. Беляева Е. Л. Архитектурно-пространственная среда города как объект зрительного восприятия //М.: Стройиздат. – 1977.
8. Выготский Л. С. Психология искусства. – Рипол Классик, 1987.
9. Короев Ю. И., Федоров М. В. Архитектура и особенности зрительного восприятия. – Гос. изд-во лит-ры по строительству и архитектуре, 1954.
10. Грановская Р.М., Березная И.Я., Григорьева А.И. Восприятие и признаки формы. – 1981.
11. Кудин П. А., Ломов Б. Ф., Митькин А. А. Психология восприятия и искусство плаката //М.: Плакат. – 1987.
12. Глазычев В. Л. Урбанистика. – Directmedia, 2013.

Дубинский В.П., Скоробогатько А.В. ЭВОЛЮЦИЯ ФОРМИРОВАНИЯ АРХИТЕКТУРНОГО ПАРТЕРА.

Аннотация. В статье проведен комплексный анализ опыта организации предметно-пространственной среды города, на основе которого сделано обобщение особенностей формирования и эволюционного развития архитектурного партера. Было предложено новое понятие на основе выполненного анализа с учетом современных тенденций в архитектуре.

Ключевые слова: архитектурный партер, зона ближнего восприятия в архитектуре, градостроительный партер, городской партер.

Dubinskiy V.P., Skorobohatko O.V. EVOLUTION OF FORMATION OF THE ARCHITECTURAL PARTERRE.

The article contains a complex analysis of the experience of organization of the object-spatial environment of the city, on the basis of which generalization of the features of the formation and evolutionary development of the architectural parter was made. A new concept was proposed on the basis of the analysis performed taking into account modern trends in architecture.

Keywords: architectural parterre, a zone of the nearest perception in architecture, a town-planning parterre, a city parterre.